

ÜNAK 2009

**Bilgi Çağında Varoluş: “Fırsatlar ve Tehditler” Sempozyumu
01-02 Ekim 2009 - Yeditepe Üniversitesi, İstanbul**

Bildiriler Kitabı

Editörler

Aytaç YILDIZELİ

Doç.Dr. Aykut ARIKAN

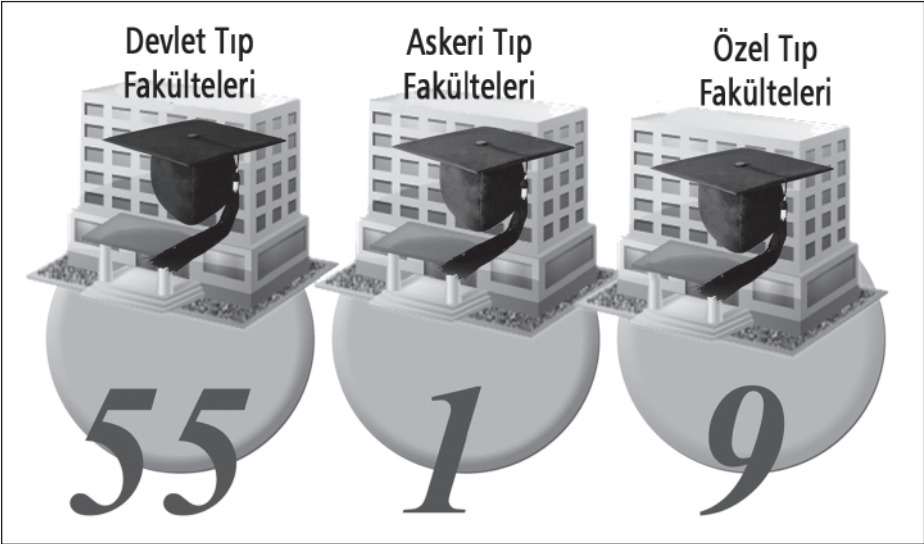
Arş.Gör. Tolga ÇAKMAK

İstanbul, 2011

Huriye ÇOLAKLAR* ve Güssün GÜNEŞ**

Giriş

Türkiye’de Yükseköğretim Kurulu’nun 2009 yılı verilerine göre, devlet üniversite sayısı 94’tür. Vakıf üniversite sayısı 38’dir. Askeri yükseköğretim kurumu 5, emniyet teşkilatına bağlı yükseköğretim kurumu (Polis Akademisi) 1’dir. Bu üniversiteler içerisinde, askeri yükseköğretim kurumuna bağlı 1 askeri tıp akademisi, vakıfa bağlı 9 tıp fakültesi vardır. Devlete bağlı üniversitelerimizde, 55 tıp fakültesi mevcuttur (YÖK, 2009). Türkiye’de toplam 65 tane tıp fakültesi mevcut olup, halen 5 tıp fakültesi kuruluş aşamasındadır. Şekil 1’de, Türkiye’de tıp fakültelerinin sayısal dağılımı görülmektedir (Güneş, Çolaklar ve Yıldızeli, 2009). Tıp fakülte sayısına karşılaştırıldığında, ülkemizde Tıp Enformasyonu konusunda gerçekleştirilmesi gereken birçok proje ve gelişmelerin, ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Şekil 1. 2009 Verilerine Göre Türkiye’deki Tıp Fakültelerinin Sayıları

Tıp kütüphaneciliğinin temelini oluşturan doğru ve güncel tıbbi bilgiye hızlı erişim ilkesi, yüzyıllarca geçerliliğini koruyarak bugüne taşınmıştır. Ülkemizde tıbbi enformasyonun geliştirilmesinde ve tıbbi bilgi edinme sürecinde kütüphaneler ile sağlık kuruluşları arasında işbirliği çalışmaları kaçınılmazdır. Bu çalışmalar arasında, ÜNAK “Üniversite ve Araştırma Kütüphaneleri Derneği” çatısı altında kurulan Tıp ve Sağlık Bilimleri Çalışma Grubu’nun çeşitli

* Dr.; İstanbul Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Kütüphanesi, İstanbul (colaklar@istanbul.edu.tr)

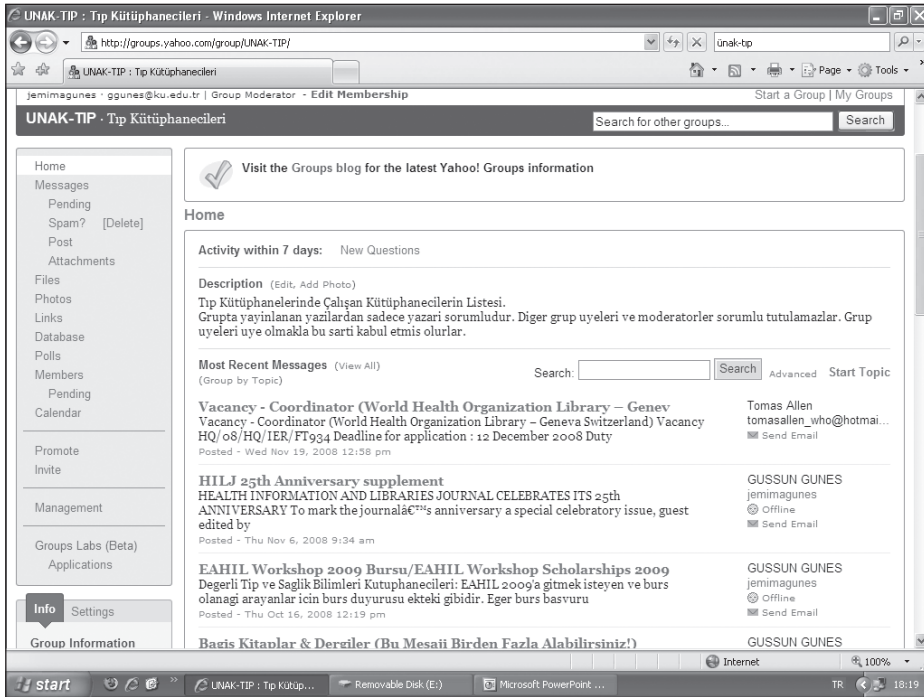
** Dr.; Koç Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Kütüphanesi, İstanbul (ggunes@ku.edu.tr)

etkinlikleri ile üniversite kütüphanelerini ve devlete bağlı sağlık kuruluşları ile hastanelerini de hizmet kapsamına alan tıbbi enformasyon çalışmaları yer almaktadır.

Çalışma Grubunun Kuruluşu

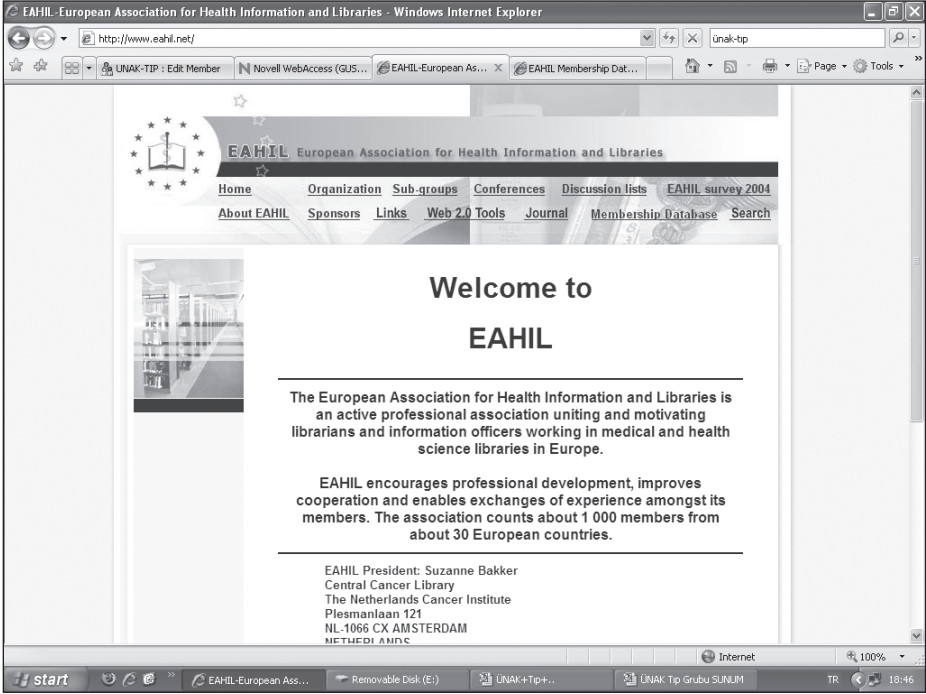
1987 yılında, ÜNAK altında tıp kütüphanecilerinin bir araya gelerek işbirliği içinde çeşitli çalışmalar yapması fikri ortaya atılmıştır. Ancak 2000 yılında "INET-TR 2000" toplantısında tıp kütüphanecileri INET-TR Tıp Çalışma Grubu altında iki toplantı yapmış ve çeşitli kararlar alınmıştır. Bu oluşum, ÜNAK'a bağlı olarak "Tıp ve Sağlık Bilimleri Çalışma Grubu" Aytaç Yıldızeli'nin başkanlığında gerçekleşmiştir (Güneş, 2007, s.163). 2006 yılında Güssün Güneş başkanlığında grup çalışmalarına, bugün de devam etmektedir.

2006 yılında, tıp kütüphanecilerinin birbiriyle iletişim ve bilgi alış-verişinde bulunmalarını ve sanal ortamda bir araya gelmelerini sağlamak amacıyla, ÜNAK-Tıp haberleşme listesi kurulmuştur. 2007 yılı itibarıyla, ÜNAK-Tıp haberleşme listede Türkiye'den ve dünyadan 35 üye bulunmaktadır. Şekil 2'de ÜNAK Tıp Grubu'nun YahooGroups üzerinden haberleşme listesi görülmektedir.

Şekil 2. ÜNAK Tıp Grubu Haberleşme Listesi (ÜNAK-Tıp Grubu Haberleşme Listesi, 2009).

2009 yılı itibarıyla, ÜNAK-Tıp haberleşme listede Türkiye'den ve dünyadan 32 aktif üye bulunmaktadır. Aynı zamanda Grup, EAHIL (The European Association for Health Information and Libraries) Avrupa Sağlık Bilimleri ve Kütüphaneleri Derneği'ne üyedir. Şekil 3'de EAHIL'in resmi sitesi görülmektedir.

Şekil 3. EAHIL Web Sitesi (EAHIL,2009)

Misyon

ÜNAK Tıp ve Sağlık Bilimleri Çalışma Grubu, Türkiye’de sağlık eğitimcileri ve profesyonellerine bilginin doğru, hızlı ve ekonomik bir biçimde iletilmesini sağlayarak, tıp kütüphanecileri ve enfomasyon uzmanlarının, yeni teknolojiler ve güncel bilgilerle donatılmasını destekler.

Vizyon

Türkiye’de tıp ve sağlık bilimleri uygulayıcılarına doğru ve güncel tıbbi bilginin aktarılmasıyla ulusal tıp enfomasyonun gelişimine katkıda bulunularak dünya standartlarını yakalayabilmesine yardımcı olmaktadır.

Grubun Amaç ve Hedefleri

ÜNAK Tıp ve Sağlık Bilimleri Çalışma Grubu’nun kuruluş amaçları ve geleceğe yönelik hedeflerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Tıp enfomasyonunun gelişimine katkıda bulunup dünya standartlarını yakalayabilmek,
- Sağlıkla ilgili bilgi ve belgelere hızlı ve ekonomik bir biçimde erişimi sağlamak,
- Tıp ve ilgili sağlık alanlarında kütüphaneci ve enfomasyon uzmanlarını eğitmek ve gelişen teknolojiler doğrultusunda güncel bilgilerle desteklemek,

- Kütüphaneci ve enformasyon uzmanlarının özlük hakları için yeni açılımlar geliştirmek,
- Mesleki yayınlarla ve web ortamında tıp enformasyonundaki tüm gelişmelerden haberdar etmek,
- Tıp enformasyonun geliştirilmesine yönelik projeler üretmek,
- Dünya’da sağlık alanında çalışan kütüphanecilerle mesleki ilişki kurarak, işbirliği çalışmalarını teşvik etmek,
- Ulusal bir sağlık ağının kurulmasına öncülük etmek,
- Tıp terimlerinde birlikteliğin sağlanması ve bir tıp kavramsal dizinin (thesaurus) gelişmesine katkı sağlamak,
- Tıp enformasyonu ile ilgili bir el kitabının çıkarılmasını desteklemek,
- Türkiye’de toplantılar, sempozyumlar ve seminerler yaparak, ayrıca Türk tıp kütüphaneciliğinin ilerlemesine katkıda bulunmak,
- Tıp terimlerinin Türkçeleştirilerek standartlaştırılmasını sağlamak,
- Tıp ve sağlık bilimleri ile ilgili yayın yapmak ve yapılan yayınları desteklemek,
- Sağlık bilimleri çalışanlarıyla ortaklaşa projeler üretmek.

Grubun Çalışmaları

ÜNNAK Tıp Grubu, Türkiye’de tıp enformasyonu ve tıp kütüphaneciliğinin lokomotifi olarak sağlık profesyonellerinin, sağlık yayıncılarının ve sağlık eğitimcileri arasında bir köprü görevi görerek ulusal birçok projenin yapılmasını sağlamıştır. Grubun tamamladığı projeleri şu şekilde sıralayabiliriz:

ÜNNAK Ulusal Tıp Kütüphaneciliği Toplantıları

ÜNNAK Tıp Grubu tarafından düzenlenen ilk etkinlik 26 -27 Nisan 2001 tarihinde “Tıbbi Enformasyon Semineri”dir. Hacettepe Üniversitesi Kültür Merkezi’nde yapılan seminerde, Amerikan Ulusal Tıp Kütüphanesi Tıbbi Konu Başlıkları Bölümü Müdürü Stuart Nerson konuşmacı olarak katılmıştır.

Daha sonra, ulusal düzeyde ilk toplantı, “Ulusal Tıbbi Bilgi Yönetimi ve Teknolojileri Sempozyumu”, 19-20 Eylül 2002’de Koç Üniversitesi-İstanbul’da gerçekleşmiştir. Bu toplantı, tıbbi bilginin üretiminden yönetimine ve kullanımına kadar geçen süreçte, sağlık çalışanlarına ve araştırmacılara yönelik olarak düzenlenmiştir. Bu toplantıda, gelecekte üzerinde çalışılması önerilen konuları ise;

- Dergi editörleri için yazım kuralları,
- En çok yapılan hatalarla ilgili olarak kursların düzenlenmesi, konuyla ilgili kitapçıkların hazırlanması,
- Sağlık alanındaki elektronik kaynaklardan daha verimli bir şekilde yararlanabilmesi için eğitim sağlanması,
- Tıp araştırmalarının yurt dışında tanıtılabilmesi,

- Yayıncılarla ortaklaşa çalışmaların yapılması,
- ÜNNAK altında örgütlenen Tıp Grubu'nun devamlılığının sağlanması ve
- Tıp Grubu'nun Türk Enformasyon Sisteminin gelişmesinde de öncülük yapmasıdır.

Ulusal Tıp Kütüphaneciliği toplantılarının ikincisi, ÜNNAK'03 ve "II. Ulusal Tıbbi Bilgi Yönetimi ve Teknolojileri Sempozyumu", 25-27 Eylül 2003'te Başkent Üniversitesi-Ankara'da yapılmıştır. Üçüncü Ulusal Tıp Kütüphaneciliği toplantısı, ÜNNAK'04 ve "III. Ulusal Tıbbi Bilgi Yönetimi ve Teknolojileri Sempozyumu", 22-25 Eylül 2004'te Maltepe Üniversitesi-İstanbul'da olmuştur. Bu sempozyumların ortak amacı, bilgiye erişim hizmetleri sunan tıp kütüphanecileri ile, bilginin elektronik ortamda sunulmasını sağlayan bilgi sağlayıcılarının, dergi editörlerinin, hem bilgi sağlayıcılarının, hem de bilgi tüketicisi olarak sağlık profesyonellerinin bir araya gelmeleri ve bilgi alış verişinde bulunmalarıdır. Bu toplantılar, ÜNNAK'ın yıllık toplantıları ile birlikte gerçekleştirilmiştir. Grup, "IV. Ulusal Tıbbi Bilgi Yönetimi ve Teknolojileri Sempozyumu" planlanmaktadır.

- Tıp ve Sağlık Bilimleri Kütüphanecileri Tartışma Listesi (2006 yılında kurulan ÜNNAK-TIP isimli)
- "Türkiye Tıp ve Sağlık Bilimleri Dergi Rehberi (haz. Ayşen Küyük)"nin tamamlanarak basımı ve isteyen kütüphanelere dağıtımı yapılmıştır.
- Türkçe Dergi Kısaltmaları (Huriye Çolaklar, Güssün Güneş, Ayşen Küyük'ün ortaklaşa hazırladıkları "Ulusal Tıp ve Sağlık Bilimlerinde Dergi Adı Kısaltmaları" adlı çalışma Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık - 19 Ekim 2007, TÜBİTAK-Ankara'da sunulmuştur).
- EAHIL yıllık toplantılarına grubun katılımının sağlanması
- Yıldızeli, Aytaç; Çolaklar Huriye; Güneş, Güssün: Web'den Tıp Fakülteleri Etik Kurullarının İncelenmesi – Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık – 2009. 7. Ulusal Sempozyum : Araştırma ve Yayın Etiği. Ed. Orhan Yılmaz. Ankara: ULAKBİM, 2009. ss. 119 - 138
- 2009 Haziran ayı başında yapılan bu toplantıya Türkiye'den 3 kişi katılmıştır. Katılımcıların ikisi ÜNNAK Tıp Grubu'ndadır. (Güssün Güneş, Huriye Çolaklar, Aytaç Yıldızeli'nin ortaklaşa hazırladıkları "ÜNNAK Tıp Grubu'nun Türk Tıp Enformasyon Sistemine Katkıları: Deneyimler ve Öneriler" başlıklı çalışma EAHIL Workshop, 2 – 5 Haziran 2009, Dublin-İrlanda'da poster olarak sunulmuştur).

ÜNNAK Tıp Grubu'nun yukarıda sıralanan tamamladığı projelerinin yanı sıra gerçekleştirmek istediği çalışmalarını kısaca özetlersek;

- Grubun web sayfasının hazırlanması,
- İletişim amacıyla ülkemizdeki tıp kütüphanecilerinin tam bir rehberinin hazırlanarak web sayfasına konulması,
- ÜNNAK Tıp Grubu haberleşme listesinin daha aktif hale getirilerek üye sayısının artırılması,
- "Ulusal Tıbbi Bilgi Yönetimi ve Teknolojileri Sempozyumu"nun ÜNNAK yıllık toplantılarından bağımsız olarak yapılması ve sağlık bilimleri ile tıp alanından geniş bir katılımın sağlanması,

- EAHIL'a ülkemizden daha çok kütüphanecinin üye olması ve bu önemli toplantının Türkiye'de yapılmasının sağlanması (2011 yılında EAHIL Workshop İstanbul'da Koç Üniversitesi'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilecektir),
- Grup tarafından tıp ve sağlık bilimleri kütüphanecilerine ve çalışanlarına yönelik hizmet içi eğitim programlarının planlanması ve eğitim verilmesi,
- Bilgi ve belge yönetimi bölümlerinde "tıp ve sağlık bilimleri kütüphaneciliği" dersinin yer almasını sağlamaktır.

Ülkemizde ulusal tıbbi enformasyonun geliştirilebilmesi için üzerinde durulan belli başlı konular şunlardır (Güneş, Çolaklar ve Yıldızeli, 2009):

- Sağlık alanında elektronik bilgi kaynakları,
- Sağlık alanında elektronik kütüphaneler ve web siteleri,
- Tıp ve sağlık kütüphaneleri, bilgi merkezleri, hastane arşivleri,
- Bilgi ağları ve işbirliği çalışmaları,
- Ulusal tıp ve sağlık süreli yayıncılığı,
- Sağlık yayınlarında editörlük ve etik,
- Sağlık bilimlerinde internet kullanımı ve bilgi erişim sistemleri,
- Ulusal sağlık bilgi politikaları,
- AB sürecinde sağlık bilgi sistemleri ve bilgi teknolojileri,
- Tıp kütüphaneciliği.

Bu ana konulardan yola çıkarak, Türk Tıp Kütüphaneciliği, Klinik Tıp Kütüphaneciliği, hastane kütüphaneciliği, kanıta tıp ve kanıta dayalı dış hekimliği'nin ülkemizde başlatılması ve yaygınlaştırılması hususuna ivme kazandırılması gerekmektedir. Meslekî ortamlarda, özellikle Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği (ÜNAK), Tıp Çalışma Grubu'nun elektronik tartışma plâtfomunda yeni düşünceler üretilmesine katkı sağlaması beklenilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sağlık alanında yaşanan hızlı gelişim ve değişim, bu alandaki eğitimi ve kütüphaneciliğin de önemini artırmıştır. Türkiye'de henüz tıp ve sağlık bilimleri eğitimi, tıbbi bilişim, kanıta dayalı tıp ve kanıta dayalı dış hekimliği, klinik tıp kütüphaneciliği ile ilgili çalışmalar yeterli düzeyde değildir. Halen tıp ve sağlık bilimleri eğitimi veren üniversitelerde, sağlık ve koruyucu halk sağlığı hizmeti veren hastanelerde ve bu kurumların kütüphanelerinde klasik kütüphane hizmetleri ve bilgi hizmetleri verilmeye devam etmektedir.

Dünyadaki sağlık ve tıp alanında, bilgi sistemleri ve bilgi teknolojileri alanında görülen yeni eğilimler doğrultusunda, tıp kütüphaneciliği de, yeni gelişmeler karşısında kendisine ivme kazandırmalıdır. Türkiye'de tıp kütüphanecilerinin örgütlenmesi, işbirliği içinde çalışması, mesleki bilginin üretimine katkı sağlaması, kütüphanecilerin sürekli eğitimi, sağlık ve tıp çalışanlarına güncel ve doğru bilginin hızlı bir şekilde temin edilmesi için, çalışmaların ve bu alana yönelik projelerin artması gerekmektedir. Türkiye'de Tıp Enformasyonu konusunda bir

el kitabının hazırlanması, Türkçe dergi adlarının kısaltmaları konusunda standart başlıkların oluşturulması, tıp profesyonelleri için eğitim ve seminerlerin düzenlenmesi öncelikli konu alanlarıdır.

Kaynakça

- Çolaklar, H., Güneş, G. ve Küyük, A. (Ekim, 2007). Ulusal tıp ve sağlık bilimlerinde dergi adı kısaltmaları: bir pilot çalışma. Orhan Yılmaz (Ed.). 5. *Ulusal Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık Sempozyumu Bildirileri* içinde (ss. 148 – 170). Ankara: TÜBİTAK ULAKBİM.
- EAHIL (2009). European Association for Health Information and Libraries web sitesinden 25 Eylül 2009 tarihinde <http://www.eahil.net> adresinden erişildi.
- Güneş G., Çolaklar, H. ve Yıldızlı, A. (2009). *The Contributions of the UNAK Medical Group to the turkish medical information system: experiences and recommendations*, EAHIL Workshop Dublin Castle 'da sunulan poster. Dublin: EAHIL.
- Güneş, G. (2007). tıp ve sağlık bilimleri kütüphaneciliğinde ulusal ve uluslararası dernek oluşumları. *Bilgi Dünyası*, 8(1), 155-166.
- ÜNAK-Tıp Grubu Haberleşme Listesi. (2009). 22 Eylül 2009 tarihinde (Çevrimiçi) <http://groupsyadoo.com/groupUNAK-TIP/> adresinden erişildi.
- YÖK. (2009). Yükseköğretim Kurulu Üniversiteler web sayfasından 20 Eylül 2009 tarihinde, (Çevrimiçi) http://www.yok.gov.tr/content/view/527/222/lang,tr_TR/ adresinden erişildi.